

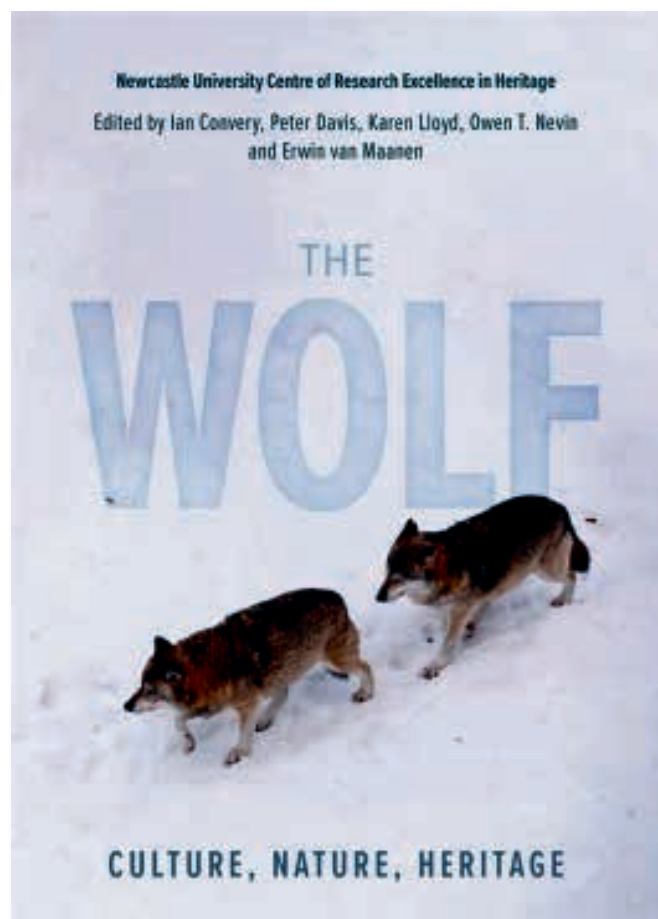
De wolf komt, zonder wetenschappelijke twijfel

Wilfred Roelink

Mens en wolf moeten zich aan elkaar aanpassen. Discussies laaien op. Polarisatie tussen voor- en tegenstanders dreigt. Dit boek met een schat aan wetenschappelijke artikelen is welkom, omdat de wetenschap de framing van de wolf met feiten kan corrigeren. Onderzoekers van over de hele wereld, ook Nederlandse (Martin Drenthen, Rob Lenders en Erwin van Maanen) delen en combineren hun kennis, zodat een feitelijk, zorgvuldig onderbouwd en genuanceerd beeld ontstaat van de ruimte waarin mens en wolf samenleven. Ze beschrijven onderzoeksresultaten met voorbehoud en dragen zelf mogelijke weerleggingen aan, zoals het hoort. Zij schrijven over thema's (het beeld van de wolf, aard en identiteit, terugkeer van en ontmoetingen met de wolf), maar richten zich niet tot belangengroepen. En voorbehoud wordt door sommige groepen makkelijk gelezen als twijfel. Maar de goede lezer ziet zonder moeite welke consequenties het boek heeft voor politici, (hobby-)boeren, jagers, natuurbeschermers en media.

Eeuwenoude polarisatie

Onderzoekers van de eeuwenoude polarisatie wijzen op de overeenkomst mens – wolf: sociale structuur, jagen in verband op 'onze' prooidieren, strijders, de zwervende wolf die lijkt op de geïdealiseerde outlaw of eenzame held. Dat inspireert vriend (compassie) en vijand (competitie). Waar macht zich concentreert ontstaat een negatief frame van de grote boze wolf door uit den treure herhaalde verhalen over bijtincidenten, rabiës, gewenning aan mensen, die zijn gebaseerd op perifere kennis en de natuur terugdringen in het voordeel van de rurale economie en cultuur. De scheidslijnen in de discussie vallen samen met stad-platteland, sociaal-culturele verschillen en vertrouwen of wantrouwen in de wetenschap. Wetenschap vult de kennistekorten dus aan, maar heeft niet het laatste woord (herkenbaar voor wie de media volgt: Europa, de nationale regeringen, provincies, Blijf12, gemeenten hebben de macht om een negatief beeld van de wolf neer te zetten, bijvoorbeeld door passief beleid na bijtincidenten in plaats van actief beleid ter bescherming en preventie).

Uitvoerig beschrijven onderzoekers de geschiedenis van het negatieve wolfframe en van positieve eigenschappen, met merkwaardige tegenstellingen: de wolf is edele wilde én duivel/straf van God, beschermer én bedreiger van onschuld, wijs én kwaadaardig, spiritueel én ziekmakend, law and order maar ook outlaw. Wat maakt dat los bij de mens? Angst en respect, uitroeien en beschermen (zoals in het EU Habitats Directive uit 1992), afkeer en bewondering.

Iconisch

In wetenschappelijk perspectief wekt de wolf ecologisch bewustzijn en is de wolf iconisch voor herstel van grootschalige natuurnetwerken, biodiversiteit en ecosystemen. Het statische negatieve frame is onjuist, want de wolf is geen onveranderlijke taxonomische soort maar bestaat al veranderend (fitting) in relatie en wording met mens en omgeving (posthumanisme). Maatregelen tegen de soort passen daar niet bij, want gaan voorbij aan de veranderingen bij mens en dier en het systeem waarin ze leven. Maatregelen moeten bij de vuilnis als ze zijn gebaseerd op ideologie, of op kennis en ervaring via tv en dierentuin. Dat geldt zelfs voor George Monbiots uitleg van hoe de komst van de wolf het landschap van Yellowstonepark heeft veranderd – hij vergeet namelijk dat in die tijd de plezierjagers op grote schaal en selectief prooidieren van de wolf hebben afgeschoten. Dit is ook bij ons herkenbaar: zulk gedrag van jagers kan bijdragen aan schapendoding door zwervende wolven (want het roedel valt uit elkaar, individuen gaan zwerven, betreden nieuw gebied waar de schapen (nog) niet door de eigenaar worden beschermd). In het Verenigd Koninkrijk heeft het geleid tot uitroeiing. Er is trouwens (in Duitsland) geen correlatie aangetoond tussen toename van de wolf en toename van *sheep kill*.

Wetenschappelijk gezien zijn maatregelen pas nuttig als ze inspelen op de ecologische omstandigheden waar de wolf in leeft, dus met instandhouding van hun prooidieren. De wolf prefereert wilde prooi boven gehouden vee. Aanvallen op vee zijn niet te begrijpen uit getalsverhoudingen tussen wolf en prooidier maar uit kennis over gedrag van indivi-

duële wolven. Het doden van een wolf heeft geen enkel preventief effect, want de draagkracht van het totale systeem bepaalt de vestiging van wolven.

Welke aanpak bevelen de onderzoekers aan?

- Beschermen van vee met waakhonden is bewezen effectief in combinatie met consequent elektrisch rasteren en de aanwezigheid van voldoende prooidieren.
- Schapen 's nachts naar de bebouwde kom brengen.
- Het beeld van de wolf in tekst en beeld positief en geliefd maken (zoals Monbiot doet). We gebruiken te vaak een negatief beeld voor de rechtvaardiging van jachtplezier met vuurwapens op prooidieren van de wolf.
- De mens, die een gediversifieerd ecosysteem wil, moet bosbeheer, klimaat, wildernis zo inrichten dat samenleven met de wolf mogelijk wordt. De wolf past zich wel aan.
 - Veeboeren ondersteunen met een verdienmodel waarin de wolf meespeelt. Ze (d.w.z. niet-industriële boeren) zorgen er immers voor dat het landschap voor de mens toegankelijk blijft. Dus ruimte voor boer, toerist en wolf. Lasten en opbrengsten moeten eerlijk worden verdeeld. Maar te vaak gaat de winst nu naar commerciële bedrijven en het plezier naar de jagers en heeft de boer/terreineigenaar de lasten (een voorbeeld van commerciële bevoordeling speelde in augustus op de Leusderhei).
- een paradigma waarin natuur centraal staat en waarin mensen/dieren organismen zijn.

En natuurlijk voeren de redacteurs een pleidooi voor voortzetting van wetenschappelijk onderzoek, niet-ideologisch gemotiveerd en met de nadruk op overeenkomstig gedrag mens – wolf. Wetenschappers, zeggen zij, moeten beter communiceren richting publiek, boeren, beheerders. Dit boek is daar een bijdrage aan.

The Wolf: Culture, Nature, Heritage. 2023. Ian Convery, Owen Nevin, Erwin van Maanen, Peter Davis en Karen Lloyd. Boydell & Brewer, Martlesham, UK. ISBN 978-1-83765-015-6.